

Готовність дитини до навчання в школі: сучасний погляд

Коченгіна Маріанна Вікторівна, завідувач
секції розвивального навчання кафедри
методики дошкільної та початкової освіти,
канд. пед. наук.

Шановні батьки майбутніх першокласників, про понуємо вам презентацію, опрацювання якої до поможе розібратися у змісті поняття «готовність дитини до навчання в школі»

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З НЕЮ:

- навчальна презентація, в основному, має змістовно-інформаційний характер (тобто є текстова інформація, є посилання на корисні джерела), передбачається перечитування інформації на слайдах;
- навчальна презентація має інтерактивний характер, для чого в ній застосовуються запитання для обмірковування й саморефлексії;
- у презентації є посилання на цифрові джерела, з якими можна ознайомитися додатково;
- посилання на використані джерела надаються по ходу й в кінці презентації.

Шановні батьки!

Сподіваємося, що сьогодні всі ми добре розуміємо, що дошкільне дитинство – це не підготовка дитини до школи. Дошкільне дитинство – це період життя дитини, яке вона має проживати щасливо, у грі, у спілкуванні з рідними й однолітками. Досліджуючи безпечне довкілля засобами гри, пізнаючи свої можливості через гру, спілкуючись з іншими дітьми в процесі гри, у дітей в відбувається фізичний, психоемоційний, соціальний та когнітивний розвиток. І такою, здоровою, щасливою, радісною, упевненою в тому, що вона – гарна, дитина має приходити до школи й спокійно, з інтересом там навчатися, граючись.

Сьогодні в нашій країні – війна. Багато чого змінилося в житті наших дітей. І, якщо раніше спостерігалися прояви інтелектуальної втоми в учнів перших класів, то зараз наші діти переживають стресові ситуації та горе.

Пропонуємо для розгляду так питання:

1. Психологічні компоненти готовності дитини до навчання в школі.
2. Підходи до розуміння готовності до шкільного навчання, які існують у європейських країнах.
3. Деякий моніторинговий інструментарій для проведення **обережних** і **коректних спостережень** за дітьми 5 – 6 років, щоб визначити, наскільки вони готові до шкільного навчання.

Наскільки наші діти готові до навчання в школі?

Для отримання відповіді на це запитання радимо
ознайомитися з публікацією

«Чи готові п'ятирічні діти до навчання в школі?»

Інформація на наступних слайдах.

Головна ▸ Новини ▸ Чи готові п'ятирічні діти до школи?

Чи готові п'ятирічні діти до школи?

04.12.2020

ЧИ ГОТОВІ П'ЯТИРІЧНІ ДІТИ ДО ШКОЛИ?

ЯКА ЧАСТКА ДІТЕЙ ГОТОВА ДО ШКОЛИ
У ВІЦІ 5-6 РОКІВ?

Джерело: <https://eo.gov.ua/chy-hotovi-p-iatyr-ichni-dity-do-shkoly/2020/12/04/>

ЧИ ГОТОВІ П'ЯТИРІЧНІ ДІТИ ДО ШКОЛИ?

ЯКА ЧАСТКА ДІТЕЙ ГОТОВА ДО ШКОЛИ У ВІЦІ 5-6 РОКІВ?

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ГОТОВНІСТЬ

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ

Джерело: <https://eo.gov.ua/chy-hotovi-p-iatyr-ichni-dity-do-shkoly/2020/12/04/>

У якому віці дітям найкраще розпочинати навчання у школі – це тема постійних дискусій серед батьків, освітян, психологів та представників органів влади, які формують освітню політику в різних країнах світу.

А питання, скільки років навчатися, вже не стоїть на порядку денному в більшості країн світу та Європи.

У країнах Європи здобуття повної загальної середньої освіти триває переважно 12 років (18 країн), у 17 країнах – 13 років, а у 2 країнах – 14. Такі дані наводяться в **науково-аналітичній доповіді «Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура»**, яка підготовлена провідними науковцями Національної академії педагогічних наук України, **Василем Кременем, Олександром Ляшенком та Оленою Локшиною.**

Джерело: <https://eo.gov.ua/chy-hotovi-p-iatyrichnidy-do-shkoly/2020/12/04/>

Особливості початку навчання в школі в зарубіжних країнах

У більшості країн Європи діти починають навчатися з 6 років (22 країни), з 7 років навчаються у 7 країнах. З 5 років розпочинають навчання в чотирьох країнах: Кіпр, Мальта, Англія та Туреччина, але там збільшена й тривалість навчання – до 13 років.

В Ірландії та Північній Ірландії навчаються з 4 років, але тривалість навчання тут 15 та 14 років відповідно.

Наприклад, в Англії, де діти починають відвідувати школу з 5 років, початкова школа має 2 етапи:

- ключовий етап 1 – з 5 до 7 років;
- ключовий етап 2 – з 7 до 11 років.

Ключовий етап 1 не поширюється на наймолодших дітей шкільного віку. Тобто навчання, розвиток та догляд дітей, що прийшли до школи у 5 років, відбувається не за програмою ключового етапу, а за стандартом програми «**Ранні роки**», які є частиною Національного курикулуму (навчальної програми).

Джерело: <https://eo.gov.ua/chy-hotovi-p-iatyrichnidy-do-shkoly/2020/12/04/>

Особливості початку навчання в школі в зарубіжних країнах

В основі стандарту «Ранні роки»– ігри та розваги, а умови перебування дитини в школі повинні бути максимально наближеними до домашніх, щоб дитина поступово адаптувалася до формату шкільного навчання

Тобто фактично перший рік навчання в англійській школі відповідає дошкільному у рівню української освіти.

Але навіть у самій Англії точаться дискусії щодо цього питання.

Наприклад, у звіті «Структура початкової освіти: «Англія та інші країни» <https://bit.ly/39K7cM2> зазначається, що майже немає доказів, які підтверджують тези про зв'язок довшої початкової освіти (наприклад через більш ранній її початок) і більших успіхів в подальшому. Також у звіті зазначають, що початковий вік, коли відвідувати школу, є спірним питанням: прихильники дострокового початку навчання стверджують, що він підвищує стандарти; опоненти стверджують, що це може погіршити інші види досвіду та діяльності, які важливі для розвитку та навчання маленьких дітей.

Джерело: <https://eo.gov.ua/chy-hotovi-p-iatyrichnidy-do-shkoly/2020/12/04/>

Готовність дітей 5 та 6 років до навчання у школі

Сучасні психологи та нейропсихологи визначають готовність дитини до навчання у школі за певними критеріями, такими як: фізична готовність, психічна, моральна, вольова, мотиваційна та інтелектуальна готовність.

Українські науковці Макаренко С.І. та Пуресіна Н.О., використовуючи психологічні методики, досліджували відмінності психологічної готовності до навчання у школі дітей 5-річного й 6-річного віку

Результати цього дослідження наведено на наступних слайдах.

Компоненти психологічної готовності дитини до школи

Мотиваційна готовність

Дітей 6-річного віку навчання приваблює як серйозна змістовна діяльність, яка призводить до певного результату, важливого як для самої дитини, так і для дорослих, що її оточують. **Діти 5-річного віку виявляють прагнення до школи тільки заради зовнішніх атрибутів (тобто їх приваблює саме приміщення школи, предмети шкільного інтер'єру тощо), що свідчить про їхню неготовність до навчання.**

Інтелектуальна готовність

Серед дітей, які брали участь у дослідженні, **високий рівень** інтелектуальної готовності до навчання у школі продемонстрували 73% 6-річок і лише 14 % дітей 5-річного віку. **Середній рівень** показали 27% дітей 6-и років, та 72% дітей 5 років. 14% 5-річок мали **низьку інтелектуальну готовність** до школи, **натомість 6-річок із низьким рівнем інтелектуальної готовності дослідники не виявили взагалі.**

Джерело: <https://eo.gov.ua/chy-hotovi-p-iatyrichni-dity-do-shkoly/2020/12/04/>

Компоненти психологічної готовності до школи

Емоційно-вольова готовність

Діти 6-річного віку здатні зменшити імпульсивність реакцій і можуть тривалий час виконувати не дуже привабливе завдання. **Діти ж 5-річного віку не мають вольової регуляції поведінки, що свідчить про їхню неготовність до навчання в школі.**

Компоненти психологічної готовності до школи

Психологічна готовність

Високий рівень цієї готовності показали 59% 6-річок, а серед 5-річок – лише 5% дітей. **Середній рівень** у 41% 6-річок та 76% 5-річок. Також 19% 5-річок продемонстрували **низьку психологічну готовність. Натомість 6-річок із низьким рівнем психологічної готовності, як і у випадку з інтелектуальною, науковці не виявили.**

Тобто серед дошкільників як 5-річного, так і 6-річного віку досить великий діапазон відмінностей психологічної готовності до навчання в школі.

Як бачимо, результати дослідження показують, що діти 6-річного віку мають набагато більшу готовність до школи, ніж 5-річні.

Такої ж думки дотримуються багато українських психологів.

Джерело: <https://eo.gov.ua/chy-hotovi-p-iatyrichnidy-do-shkoly/2020/12/04/>

Компоненти психологічної готовності до школи

Психологічна готовність *(продовження попереднього слайда)*

Психологиня Світлана Ройз пояснює, що не лише 5-літки, а й навіть 6-річні не завжди готові до навчання у школі. **Оскільки в них переважає ігрова мотивація, а не навчальна, вони ще не володіють уміннями витримувати розчарування чи виконувати завдання, які їм не подобаються, та не настільки готові бути частиною групи й усвідомлювати, що є певні правила, яких потрібно дотримуватися.**

Джерело: <https://eo.gov.ua/chy-hotovi-p-iatyrichnidy-do-shkoly/2020/12/04/>

Компоненти психологічної готовності до школи

НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ РАННЬОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ

Останніми роками спостерігається масове раннє навчання дітей дошкільного віку. Дітей, вже починаючи з 3-4 років, батьки навчають читати, рахувати, а ще логіці, риториці, віддають на музичні гуртки або на приватні уроки до вчителя іноземної мови... Але, наприклад, вивчивши назви цифр від 1 до 10, дитина може промовляти їх, але рахувати не вміє.

Міністерство освіти і науки України в Інструктивно-методичних рекомендаціях щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти загалом застерігає педагогів дошкільної освіти від **надмірної інтенсифікації інтелектуального розвитку дітей**. Самі ж педагоги аргументують цю інтенсифікацію попитом батьків готувати дитину до навчання у школі.

Джерело: <https://eo.gov.ua/chy-hotovi-p-iatyrichnidy-do-shkoly/2020/12/04/>

Компоненти психологічної готовності до школи

Наслідки інтенсифікації інтелектуального розвитку:

- ❑ із запізненням формуються важливі і необхідні для цього віку елементарно-природні навички (дитина не вміє зав'язувати шнурки, застібати ґудзики, різати хліб тощо);
- ❑ порушується особистісний розвиток (затримується формування природних для цього віку компонентів особистісної зрілості, з'являються певні особистісні й поведінкові девіації (страхи, тривожність, нав'язливість тощо), надміру ранні й виражені соціальні страхи, часті захворювання, алергії, дизартрії, емоційні дисфункції тощо);
- ❑ затримується формування навчальної мотивації, виникають різноманітні невротичні реакції, у т.ч. виявів і ознак дезадаптації, здатних переростати в стійкі риси особистості й «вивчену безпорадність».

Компоненти психологічної готовності до школи

ЯК ВИЗНАЧИТИ, ЧИ ГОТОВА ДИТИНА ЙТИ ДО ШКОЛИ?

Національним законодавством визначається, що початкова освіта здобувається, як правило, з шести років (частина 4, стаття 12 Закону України «Про освіту»).

Тобто формулювання закону припускає певну варіативність – і коли саме дитині йти до школи, мають вирішити батьки.

Що ж треба врахувати батькам, ухвалюючи це рішення, радить дитячий психолог Світлана Ройз:

Коли батьки обирають, у якому віці краще віддати дитину до школи – в 5,6 або 6 чи 7 років, їм варто поставити собі кілька наступних запитань та в їхньому контексті поспостерігати за дитиною. Запитайте себе:

- Скільки часу ваша дитина може залишатися без мами?
- Чи вважає дитина стосунки з батьками надійними? Якщо дитина відчуває себе у сім'ї в безпеці і має підтримку, вона зможе проявляти активність та допитливість.

Компоненти психологічної готовності до школи

**Що ж треба врахувати батькам, ухвалюючи це рішення,
радить дитячий психолог Світлана Ройз
(продовження попереднього слайда):**

- Чи може дитина впоратися з напругою та розчаруванням? Наприклад, якщо дитина не отримує бажаного одразу, якщо у неї щось не вийшло, якщо дитина хотіла відповісти, а педагог запитав іншу дитину.
- Чи готова дитина до спілкування з різними людьми, чи є у неї досвід взаємодії та спілкування з іншими?
- Чи зможе дитина впоратися із напруженням, якщо вчитель не приділяє їй персонально увагу певний час. Адже вчитель не зможе приділяти весь свій час лише одній дитині.
- Чи вміє дитина сприймати себе частиною групи? Тобто, приміром, чи розуміє вона, що коли вчитель звертається до всієї групи із проханням відкрити зошити, він звертається і до неї. Як що дитина цього не розуміє, вона не відкриє зошит, поки до неї не звернуться персонально.
- Чи просить дитина про допомогу в інших, чи впевнена вона, що їй допоможуть?

Джерело: <https://eo.gov.ua/chy-hotovi-p-iatyrichni-dity-do-shkoly/2020/12/04/>

Компоненти психологічної готовності ДО ШКОЛИ

Що ж треба врахувати батькам, ухвалюючи це рішення,
радить дитячий психолог Світлана Ройз
(продовження попереднього слайда):

- Коли дитина вчиться писати букви, якщо вона каже: «Я намалювала букву», це означає, що в неї ігрова мотивація, а якщо говорить: «Я написала букву» – навчальна.
- Наскільки батьки стримують або дозволяють дитині рухову активність, наскільки вона розкута у своїх рухах? Координація рухів та фізична активність пов'язані з вольовою та емоційною сферою дитини.
- Чи є в дитини розпорядок дня? Це впливає на її вміння дотримуватися певних правил та на загальне відчуття безпеки.
- Наскільки дитина вважає себе «хорошою просто так».

Компоненти психологічної готовності до школи

ГРА – ПРОВІДНИЙ ВИД ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА

Для дитини у віці до семи років **провідним видом пізнавальної діяльності є гра**. Цей факт багаторазово підтверджений психолого-педагогічними дослідженнями, оскільки саме у грі дитина цього віку гармонійно розвивається та розкриває свій потенціал.

Ще з давніх часів різні науковці стверджували про важливість та освітню цінність гри в житті не лише дитини. Популярною у психології та педагогіці є теорія гри німецького психолога Карла Гроса. Розглядаючи роль гри з педагогічної точки зору, психолог називає саме педагогічне заняття ігровою практикою за напрямом навчання дитини, яка формує поступовий і нетравматичний перехід дитини від свободи перших років життя до більш відповідальної навчальної роботи у школі.

В Інструктивно-методичних рекомендаціях МОН щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти йдеться про те, що саме в період від п'яти до шести (семи) років відбуваються цілісні зміни особистості дитини, під час провідної ігрової діяльності формується світогляд, засвоюються етичні норми та проявляються нові види діяльності, які дозволяють перейти дитині до нової стадії розвитку в іншій соціальній ситуації. **Головним у старшому дошкільному віці є формування особистісних якостей дитини.**

Компоненти психологічної готовності до школи

Оскільки саме гра є провідною діяльністю дитини до 7 років, реформа НУШ спонукала переглянути Державний стандарт початкової освіти і відповідно освітні програми та навчальні плани для початкової школи. Тому початкова освіта в рамках концепції Нової української школи поділяється на два цикли:

- адаптаційно-ігровий (1-2 класи)
- основний (3-4 класи).

І під час першого циклу навчання у класі та поза його межами організовується за допомогою ігрових методів Це, приміром, проведення у класі ранкових зустрічей, групових занять, які включають інтелектуальні ігри та вправи для об'єднання групи, обмін інформацією. Під час таких занять дитина водночас грається, навчається, розвиває необхідні навички та легше адаптується після дошкільного етапу до навчання у школі.

Компоненти психологічної готовності до школи

5-річки та 6-річки – це дві абсолютно різні вікові групи дітей, робота з якими потребує різного підходу. Реформа НУШ передбачає навчання дітей віком від 6 (7)-и років.

Для дітей 5-и років організувати шкільне навчання в ігровій формі проблематично. Це потребує не лише розробки спеціальних освітніх програм, пошуку нових підходів щодо адаптації дітей, перекваліфікації вчителів початкових класів, а й переобладнання освітнього простору, який має відповідати віковим, психологічним, фізичним особливостям дитини.

Як розуміють «готовність до школи» в європейських країнах?

Скориставшись матеріалами дисертаційного дослідження
МИКИТЕЙЧУК ХРИСТИНИ ІВАНІВНИ
«ПІДГОТОВКА ДИТИНИ ДО ШКОЛИ
В СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА»

Надаємо відповіді на це запитання на наступних слайдах.

Передшкільна освіта в усіх країнах Європи (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

У **Франції**, де наразі встановлено найнижчий в Європі вік обов'язкового навчання – три роки, більшість дітей цього віку та до 6 років ходять у так звані *ecole maternelle* (материнські школи). Вони позиціонуються не як місця догляду за дітьми, а школи, орієнтовані на набуття навичок і розвиток дитини. Фактично, це обов'язкове навчання в дитячому садку перед загальноосвітньою школою.

Передшкільна освіта в країнах Європи (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

У **Фінляндії**, відповідно до закону «Про основну освіту», кожна дитина шестирічного віку протягом одного року перед початком обов'язкової шкільної освіти має право (за рішенням батьків) пройти безкоштовне передшкільне навчання, яке відбувається у межах дошкільного закладу.

Цілями передшкільної освіти визначено: поліпшити умови навчання дітей та згладити індивідуальні відмінності в їх готовності до школи (*Structure of education, 2010*).

Передшкільне навчання у Фінляндії активно і стабільно функціонує з 2000 р., позаяк законодавчо було підготовлене ще наприкінці 1960-х р., а в 1971 р. був проведений перший експеримент з його запровадження (*Structures of education, 2010*).

Передшкільна освіта в країнах Європи (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

У **Швеції** також для дітей від 6-ти років існує дошкільний клас з метою стимулювання розвитку кожної дитини та забезпечення міцної основи для майбутньої шкільної освіти. Таке навчання зазвичай відбувається у межах загальноосвітньої школи, є добровільним, але традиційно його проходять майже всі діти шестирічного віку (*Structure of education, 2008*).

У **Данії** в дошкільній ланці освіти функціонує однорічний дошкільний клас, в який дитина вступає за бажанням батьків у 6 років або за інших обставин один рік до або після того, як дитині виповниться 6 років. Офіційно такі дошкільні класи почали створюватися ще в 1963 р. (*Early Childhood, 2000*).

Передшкільна освіта в країнах Європи (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

Попри те, що в освітньому законодавстві **Болгарії**, на відміну від інших європейських країн, не використовується саме поняття «передшкільна освіта», Законом «Про освіту» передбачена підготовка дітей до школи, яка здійснюється в підготовчих групах дитячих садків або підготовчих класах шкіл (*National education, 1991*).

Законом **Чеської Республіки** «Про освіту» також передбачено створення «підготовчих класів основної школи за участю дітей, протягом останнього року до їх початку обов'язкового шкільного навчання, які є соціально незахищені і де є припущення, що їх включення в такий підготовчий клас може збалансувати їх розвиток» (*Structure of education, 2008*).

Передшкільна освіта в країнах Європи (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

Схожа система налагоджена й у **Німеччині**. Діти, які досягли п'ятирічного віку (в деяких землях також і шестирічні, які недостатньо готові до початку шкільного навчання), мають відвідувати дошкільні класи, мета діяльності яких – створити та оптимізувати умови для здорового розвитку здібностей дитини та підготувати її до школи (*Structure of education, 2003*).

Передшкільна освіта в країнах Європи (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

В Україні, як зазначалося вище, з 2010 р. також запроваджена обов'язкова дошкільна освіта дітей старшого дошкільного віку, що логічно в контексті європейських тенденцій.

Позаяк, треба згадати, що для вітчизняної освіти означена зміна не була нововведенням, а швидше відновленням у сучасному форматі практики передшкільного навчання старших дошкільнят, яка існувала в нашій країні до 2003 р. Так, згідно з «Положенням про дошкільний виховний заклад України» (від 1.09.1993 р.), у дитячих садках функціонували «підготовчі до школи групи» (документ втратив чинність 2003 р. у зв'язку з прийняттям нового Положення). Вони були продовженням традицій, започаткованих ще в 1970-х рр. Однак, у зв'язку з труднощами функціонування дошкільної освіти, спричинених перманентними соціально-економічними кризовими явищами 1990-х років, такі підготовчі групи де-факто не працювали.

При окремих школах, здебільшого в містах, практикували попередні записи дітей до школи і неофіційні заняття групи майбутніх першокласників з класоводом 1-2 рази на тиждень впродовж пів- або одного року.

Передшкільна освіта в країнах Європи (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

У сучасній **Польщі**, на яку спрямована наша дослідницька увага, як і в інших європейських країнах, передшкільній освіті надається особливого значення.

Тут дошкільна освіта не є обов'язковою, але всі діти за рік до початку шкільного навчання зобов'язані відвідувати дитячі садки (*przedszkola*) або дошкільні відділення при початковій школі (*oddziaiy przedszkolne*). Тобто, обов'язковим є т.зв. «нульовий» рік навчання («*zerówka*»), метою якого є підтримка й стимулювання розвитку дитини (*Structure of education, 2008*).

Зазначимо, що тенденція розвитку передшкільного навчання в Польщі є стабільною. Але щодо вікового порогу початку навчання упродовж останніх років спостерігаються хвилеподібні зміни, пов'язані з певним чергуванням освітніх реформ у запровадженні шкільного обов'язку то з шести, то з семи років.

Просимо вас ще раз звернути увагу, що готовність до школи – це не сформованість вміння рахувати, читати, писати...

Ми запропонуємо вам **ФРАГМЕНТ** матеріалів, якими користуються педагоги в Польщі, для проведення спостережень за дітьми 5 – 6 років.

Фрагмент Основної навчальної програми дошкільної освіти для дитячих садків, дошкільних відділів у початкових школах та інших форм дошкільної освіти в Республіці Польща від 14 лютого 2017 р. (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

Досягнення дитини в кінці дошкільної освіти

І. Фізична область розвитку дитини. Дитина готова до навчання в школі:

- 1) звітує про фізіологічні потреби, самостійно виконує основні гігієнічні заходи;
- 2) виконує діяльність з самообслуговування: одягання та роздягання, включаючи точні дії, наприклад, застібання ґудзиків, зав'язування шнурків;
- 3) їсть їжу, використовуючи столові прибори, накриває стіл і прибирає після їжі;
- 4) повідомляє про необхідність фізичних вправ, відпочинку тощо;
- 5) бере участь у рухливих іграх, включаючи ритмічні, музичні, імітаційні ігри, з аксесуарами або без них; виконує різні форми руху: біг, стрибки, четвереньками, метання;

Фрагмент Основної навчальної програми дошкільної освіти для дитячих садків, дошкільних відділів у початкових школах та інших форм дошкільної освіти в Республіці Польща від 14 лютого 2017 р. (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

Досягнення дитини в кінці дошкільної освіти

1. Фізична область розвитку дитини. Дитина готова до навчання в школі (продовження попереднього слайда):

6) ініціює будівельні ігри, роби сам, будує, використовуючи іграшки, корисні матеріали, у тому числі природний матеріал;

7) виконує такі дії, як: прибирання, упаковка, тримання предметів однією рукою та обома руками, дрібні предмети із застосуванням належних за формою тримачів для рук, використовує канцелярський хват при малюванні, малюванні та перших спробах написання;

8) виконує основні вправи, що формують звичку підтримувати правильну поставу тіла;

9) демонструє фізичну форму та координацію настільки, що дозволяє розпочати систематичне навчання складних занять, таких як читання та письмо.

Фрагмент Основної навчальної програми дошкільної освіти для дитячих садків, дошкільних відділів у початкових школах та інших форм дошкільної освіти в Республіці Польща від 14 лютого 2017 р. (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

Досягнення дитини в кінці дошкільної освіти

II. Емоційна область розвитку дитини. Дитина готова до навчання в школі:

- 1) розпізнає та називає основні емоції;
- 2) поважати емоції - своїх та інших людей;
- 3) переживає емоції таким чином, що дозволяє йому адаптуватися до нового середовища, наприклад, в новій групі дітей, новій групі дітей старшого віку, а також у новій групі дітей і дорослих;
- 4) представляє свої емоції та почуття, використовуючи характерні для дитини форми вираження;
- 5) розлучаючись із батьками без страху, усвідомлює, що така розлука може бути довшою чи коротшою;

Фрагмент Основної навчальної програми дошкільної освіти для дитячих садків, дошкільних відділів у початкових школах та інших форм дошкільної освіти в Республіці Польща від 14 лютого 2017 р. (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

II. Емоційна область розвитку дитини. Дитина готова до навчання в школі (продовження попереднього слайда):

6) розрізняє приємні та неприємні емоції та почуття, усвідомлює, що всі люди їх відчують і переживають;

7) шукає підтримки в емоційно важких ситуаціях; реалізує власні стратегії за підтримки дорослих чи однолітків;

8) помічає, що не всі пережиті емоції та почуття можуть бути основою для негайних дій, він контролює неприємні емоції, наприклад, очікуючи власної черги в грі чи іншій ситуації;

9) співпереживає емоціям і почуттям людей з найближчого оточення;

10) помічає, що тварини мають здатність відчувати, проявляє доброту та турботу щодо них;

11) бачить емоційну цінність природного середовища як джерело естетичного задоволення.

Фрагмент Основної навчальної програми дошкільної освіти для дитячих садків, дошкільних відділів у початкових школах та інших форм дошкільної освіти в Республіці Польща від 14 лютого 2017 р. (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

Досягнення дитини в кінці дошкільної освіти

III. Соціальна область розвитку дитини. Дитина готова до навчання в школі:

- 1) виявляє самооцінку як особистість, висловлює повагу до інших людей і, поважаючи ці цінності, встановлює стосунки з однолітками;
- 2) відчуває і пояснює свою приналежність до сім'ї, нації, групи дитячого садка, групи хлопців, групи дівчат та інших груп, наприклад, театральної групи, спортивної групи;
- 3) використовує своє ім'я, прізвище, адресу;
- 4) використовує ввічливі фрази, вітаючи, прощаючись, ситуацій, що вимагають вибачення та прийняття наслідків його поведінки;

Фрагмент Основної навчальної програми дошкільної освіти для дитячих садків, дошкільних відділів у початкових школах та інших форм дошкільної освіти в Республіці Польща від 14 лютого 2017 р. (за дослідженнями Х.І. Микитейчук)

III. Соціальна область розвитку дитини. Дитина готова до навчання в школі (продовження попереднього слайда):

5) оцінювати їх поведінку в контексті проведених заходів та завдань, а також прийнятих групових норм; приймає, поважає та створює правила групової гри, взаємодіє з дітьми в грі, корисній роботі та відпочинку;

6) називає та визнає цінності, пов'язані з навичками та соціальною поведінкою, наприклад, повага до дітей та дорослих, повага до Батьківщини, доброта, виявлена до дітей та дорослих - обов'язок, дружба, радість;

7) поважає власні та чужі права та обов'язки, звертаючи увагу на їхні індивідуальні потреби;

8) приділяє увагу іншим дітям і дорослим;

9) спілкується з дітьми та дорослими, використовуючи словесні та невербальні повідомлення; висловлює свої соціальні очікування щодо іншої дитини, групи.

Використані джерела

Микитейчук Х. І. Підготовка дитини до школи в системі дошкільної освіти Республіки Польща : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук : 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Христина Іванівна Микитейчук ; Міністерство освіти і науки України, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Національний університет «Львівська політехніка». – Чернівці, 2020. – 217 с. – Бібліографія: с. 209–235.